

نکاتی پیرامون علل و شرایط اهداء دارو

دکتر بهنام اسماعیلی

تاریخ گذشته و یا با تاریخ مصرف بسیار کوتاه اهدا می‌شوند که عملاً بخش قابل توجهی از چنین محموله‌هایی بلا استفاده بوده و نیز به علت

**بر اساس برآورد سازمان‌های
جهانی بهداشت، چهل درصد
داروهای اهد شده طی جنگ
کوزوو غیر قابل استفاده بوده
است.**

ماهیت اهدایی بودن آن اعتراض به چنین عملی و یا عودت آنها نیز امکانپذیر نیست.
تجربه‌های قبلی مراجع ذی صلاح مانند

در چند ماه اخیر جامعه بشری با حوادث طبیعی و غیر طبیعی متعددی روبرو بوده است. بروز زمین لرزه در ترکیه و تایوان و نیز جنگ‌های داخلی در کوزوو و چین برای ساکنین آسیب دیده این مناطق شرایطی را ایجاد کرده است که آنان نیازمند کمک‌های بشردوستانه سایر ملل بوده‌اند. غذا و دارو همواره از اولین نیازهای اعلام شده در مناطق مصیبت زده هستند که بلافاصله با پاسخ مثبت سایر کشورها و نیز سازمان‌های بشردوستانه مواجه می‌شوند.

در موارد متعددی مشاهده شده است که داروهای اهدایی با شرایط نامطلوب و نیز گاهی

سازمان جهانی بهداشت نشان می‌دهد که در برخورد با این پدیده بایستی همواره در مورد داروهای اهدایی به دو سوال مبدأ ارسال کالا و علت ارسال محموله توجه نمود. در اغلب موارد داروهای اهدا شده مازاد بر نیاز کشور ارسال کننده بوده و یا تاریخ مصرف آنها بسیار کوتاه است و نکته دیگر آن که محموله ارسالی از نظر کمی یا بسیار زیاد است که تماماً قابل استفاده نیست و یا در حد بسیار کمی است که نیاز منطقه آسیب دیده را برطرف نمی‌کند. عامل مؤثر دیگر بر بلااستفاده بودن بخشی از داروهای ارسالی ناشناخته و یا نامأمونس بودن زبان بسته بندی و یا بروشورهای داروهای ارسالی در کشور و یا منطقه آسیب دیده است.

در محموله داروهای اهدایی به مقدونیه در زمان جنگ کوزوو، مقداری کپسول سیر وجود داشته که اهدا، آن فاقد هر گونه منطقی است.

به طور مثال از اقلام دارویی اهدایی به منطقه آسیب دیده‌ای در تانزانیا تنها ۱۰ درصد مورد استفاده قرار گرفته است که علت آن عدم آشنایی پزشکان و داروسازان منطقه با زبان‌های اسپانیایی، هلندی و آلمانی یعنی کشورهای اهداکننده بوده است. گرچه در زمان بروز بحران‌های شدید اعمال کنترل بر مسائل گفته شده فوق عملاً غیر ممکن بنظر می‌رسد ولی توجه به این نکات در مبدأ ارسال داروهای اهدایی می‌تواند بسیار مؤثر و مفید واقع گردد. در این زمینه عنایت به دستورالعمل‌های سازمان

جهانی بهداشت بسیار کارگشاست. شرایط و یا دستورالعمل این سازمان برای اهدای کالا عبارت‌اند از:

داروهای اهدا شده بایستی:

۱- بر اساس نیاز واقعی و نوع بیماری‌های شایع در محل وقوع حادثه انتخاب شوند.

۲- داروها بایستی در فهرست داروهای اساسی سازمان جهانی بهداشت وجود داشته و نوع فرمولاسیون و قدرت اثر آنها با داروهای مورد استفاده در کشور مبدأ مشابه انتخاب گردد.

۳- از سازندگان معتبر تهیه گردد و واجد شرایط کیفی مورد قبول در کشور ارسال کننده و دریافت کننده باشند.

۴- از زمان دریافت در مقصد حداقل یک سال تاریخ مصرف داشته باشند.

۵- به هیچ عنوان از داروهای برگشتی (از بازار مصرف کشور مبدأ) و یا نمونه‌های دارویی استفاده نشود.

۶- لیبل داروها به زبانی قابل فهم و نیز دارای اسامی غیر تجاری محصولات باشند.

۷- ارسال محموله بایستی با اطلاع دریافت کننده بوده و کلیه هزینه‌های مربوطه از قبیل حمل و نقل و غیره توسط اهداکننده پرداخت شود مگر آن که در این مورد با دریافت کننده کمک توافق شده باشد.

در عین حال محموله ارسالی ضمن متابعت از موارد فوق بایستی همراه اطلاعات کافی ارسال شود تا استفاده از آن را آسان کند.

به طور مثال در بحران اخیر کوزوو حدود ۴۶۰ هزار نفر از ساکنین این کشور به آلبانی

عفونت‌های انگلی و عفونت‌های مجاری ادراری و تناسلی به کار می‌روند.

۲- محموله‌های مکمل (برای ۱۰۰۰ نفر برای مدت ۳ ماه) بایستی حاوی داروها و تجهیزات مورد نیاز دست اندرکاران حرفه‌ای امور بهداشتی باشد. این اقلام حاوی داروهای گروه اول نخواهند بود. بنابراین بایستی همزمان با محموله‌های گروه اول ارسال شوند. هر کدام از این محموله‌ها بایستی حاوی دستورالعمل‌های درمانی پذیرفته شده توسط سازمان جهانی بهداشت تیز باشند.

**هدف سازمان جهانی بهداشت
آن است که شرایط را به گونه‌ای
تغییر دهد که اهدا دارو به
کشورهای فقیر و مناطق بحران
زده، وسیله‌ای برای رهایی
شرکت‌های داروسازی از دست
داروهای به فروش نرفته نباشد.**

هدف سازمان جهانی بهداشت آن است که شرایط را به گونه‌ای تغییر دهد که اهدا دارو به کشورهای فقیر و مناطق بحران زده وسیله‌ای برای رهایی شرکت‌های داروسازی برای خلاصی از دست داروهای به فروش نرفته نباشد. حداقل در آمریکا سالانه صدها میلیون دلار دارو به سایر کشورها اهدا می‌شود که رهایی از مالیات‌های مربوط به فروش این اقلام و نیز کم شدن ذخیره داروهای با تاریخ مصرف پایین انگیزه‌های مهمی در این زمینه به شمار می‌روند.

پناهنده شدند. بررسی انجام شده بر روی کمک‌های دارویی ارسالی به آلبانی نشان می‌دهد که ۱۰ درصد محموله‌های ارسالی فاقد هر گونه اطلاعات بوده که عملاً استفاده از آنها را مشکل و مستلزم بررسی کامل محموله قبل از ارسال به بیمارستان‌ها و مراکز درمانی می‌سازد، ۲۶ درصد محموله‌های بسیار کوچک و در واقع حاوی تعداد اندک نمونه دارویی بوده‌اند، در ۳۲ درصد موارد اسامی تجاری برای پزشکان آلبانیایی ناشناخته و دردسر زا بوده است و متأسفانه در ۶۵ درصد موارد داروهای ارسال شده فاقد تاریخ مصرف بوده و یا تاریخ آنها در زمان اهدا کمتر از یک سال بوده است. در محموله‌های ارسالی به مقدونیه در زمان جنگ کوزوو و مقداری کپسول حاوی سیر و نیز اسپرهای نیکوتین وجود داشته که اهداء چنین فرآورده‌هایی فاقد هر گونه منطقی است. بر اساس برآورد سازمان جهانی بهداشت ۴۰ درصد داروهای اهدا شده طی جنگ کوزوو غیر قابل استفاده بوده است.

بر اساس تجربیات حاصله از بحران‌های چند سال اخیر، سازمان جهانی بهداشت برای اهدا دارو در موارد اضطراری دو مورد زیر را توصیه کرده است.

۱- محموله‌های اصلی کمک (برای ۱۰۰۰ نفر برای مدت ۳ ماه) حاوی ۱۲ داروست (هیچ کدام تزریقی نیستند) که به راحتی توسط دست اندرکاران امور بهداشتی با آموزش‌های محدود نیز قابل استفاده باشند.

این اقلام برای درمان علامتی کم خونی، درد، اسهال، عفونت‌های تنفسی، سرخک، امراض پوستی و چشمی، مراقبت‌های دوران حاملگی،